

Materyal Çeşitleri

Yaşantı Konisi (Dale)

Farklı öğretim materyallerinin, öğretim ortamındaki işlevleri ve önemi, Edgar Dale tarafından oluşturulan yaşantı konisinde gösterilmektedir.(1969)

koninin dayandığı ilkeler, Çilenti (1984:57) tarafından şu şekilde açıklanmıştır:

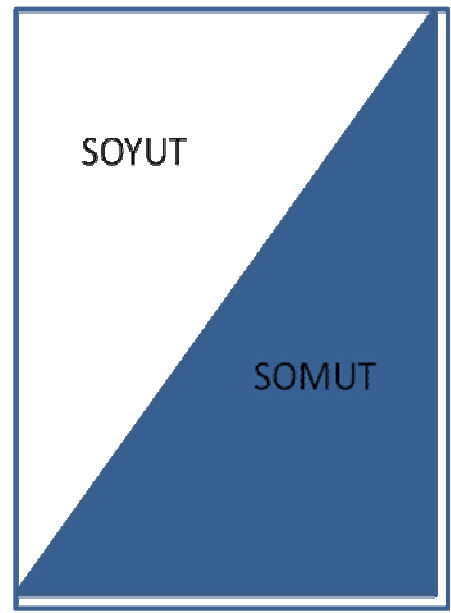
1. Öğrenme işlemine katılan duyu organlarımızın sayısı ne kadar fazla ise, o kadar iyi öğrenir ve o kadar geç unuturuz.
2. En iyi öğrendiğimiz şeyler, kendi kendimize yaparak öğrendiğimiz şeylerdir.
3. Öğrendiğimiz şeylerin çoğunu gözlerimizin yardımıyla öğreniriz.
4. En iyi öğretim, somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğru giden öğretimdir.

Bu koniye son yıllarda etkili olan bir yaşantı olarak bilgisayar yoluyla elde edilen yaşantılar da eklenebilir. Bu yaşantı koninin alt basmaklarına eklenebilir.

Görsel-işitsel araçların sınıflandırılması (Soyuttan somuta) Hoban ETAL tarafından yapılmıştır. (Yanpar;Yıldırım 1999:13).

- Kelimeler
- Diyagramlar.
- Haritalar.

- Resimler.
- Slâytlar.
- İşitsel araçlar.
- Filmler.
- Modeller.
- Nesnelere.
- Yaşantı.

Erikson'un psiko-sosyal gelişim kuramına göre (Senemoğlu, 1997:83), 6-12 yaşlar arasındaki çocuklar, yetişkinlerin kullandığı aletleri kullanmaya çalışırlar. Örneğin, elektrik pili yaparak bir gece lambası meydana getirme, kartonlar, teller, ve bunun gibi materyallerle araba yapma gibi. Bu durum desteklenince, çocuk başarı duygusunu tadar. O nedenle, öğrencilere. Eğitim ortamında bu tür fırsatlar sağlanmalıdır. Bu devrede okulla ilgili becerilerde yeterlilik kazanılması, olası en iyi özelliktir.

Öğretim Ortamında Kullanılabilecek Materyal Çeşitleri

- Yazılı Materyaller.
- Resim ve Grafikler.
- Tepegöz astatları.
- Gerçek Kişi, Nesnelere ve Modeller.
- Ses Kasetleri
- Tv Programları ve Video Kasetler.
- Bilgisayar Yazılımları.

YAPILAN ARAŞTIRMALARA GÖRE ÖĞRENDİKLERİMİZ;

Duyularımızla edindiğimiz yaşantılar yoluyla elde ettiklerimizdir.

Öğrendiklerimizin;

%83

%11

%3,5

%1,5

%1

YAPILAN ARAŞTIRMALARA GÖRE;

Okuduklarının..... % 10 unu

İşittiklerinin..... % 28 ini

Gördüklerinin..... % 50 sini

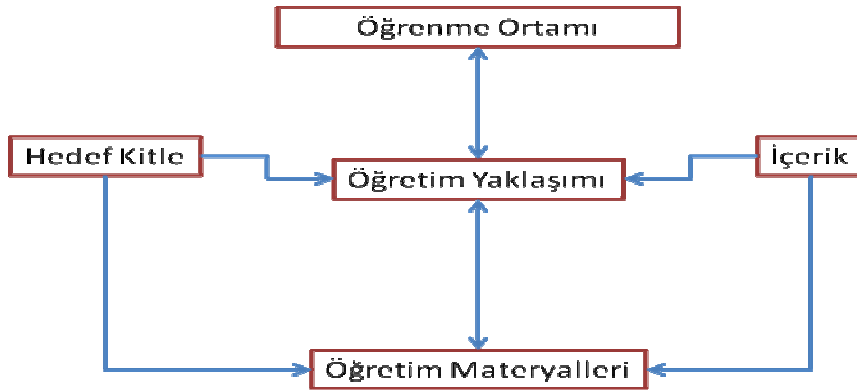
Söylediklerinin..... % 70 ini

Yapıp Söylediklerinin..... % 90 ını ÖĞRENİYORUZ.

DOĞRU TASARLANMIŞ BİR ÖĞRETİM MATERYALİ NASIL OLMALIDIR?

1. Tasarım ilkeleri dikkate alınarak tasarlanıp geliştirilmiş olmalıdır.
2. Kolay kullanılabilir olmalı.
3. İletilecek mesajı, tam ve doğru anlaşılacak şekilde ve en az çaba ile iletmelidir.
4. Materyal içerisinde kullanılan her türlü görsel unsur ve objeler bir iç uyum içinde bulunmalı.
5. Bütünlük içerisinde bulunmalı. Bütünde ne eklenecek ne de çıkarılacak bir şey olmamalı.
6. Kullanılan yazıların büyüklüğünden şekline kadar, materyal üzerindeki objelerin yerleşiminden kullanılan renklere kadar gerekli en küçük detay bile dikkate alınarak hazırlanmış olmalı.

ÖĞRETİM MATERYALLERİ GELİŞTİRME SÜRECİ BİLEŞENLERİ VE ETKİLEŞİM BİÇİMLERİ

ÖĞRETİM MATERYALİ TASARIM İLKELERİ

1- Yapısal/Biçimsel Elemanların Kullanım İlkeleri

- *Boşluk
- *Çizgi
- *Şekil-form
- *Doku
- *Renk

2- Yerleşim Elemanlarının Kullanım İlkeleri

- *Oran-ölçek
- *Denge
- *Bütünlük
- *Ritim
- *Vurgu
- *Ahenk

ÖĞRETİM MATERYALLERİ HAZIRLAMA İLKELERİ

1-Anlamlılık İlkesi

Bir malzeme ne kadar anlamlı ise öğrenilmesi de o kadar kolaydır. Anlamlı sözcüklerin öğrenilmesinin anlamsız hecelerin öğrenilmesine oranla daha kolay olması.

2-Bilinenden Başlama İlkesi

En iyi öğretim somuttan soyuta, basitten karmaşığa ve bilinenden bilinmeyene doğru gidendir.

3-Çok Örnek İlkesi

Bir kavramın genişliğini göstermek için çok sayıda örnekler sunmak gerekir.

4-Görelilik İlkesi

Nesnelerin özellikleri birbirlerine göre algılanır. Resim ve şekilleri herkes başka şekilde algılamamalı, birbirinden ayırt edebilmelidir.

5-Seçicilik İlkesi

Algılama seçicidir. İnsanın duyu organları uyarılmayı beklemezler, aksine belirli bir anda, anlatılamayacak kadar çok sayıda uyarıcıyla bombardıman edilirler. Öğretim materyalindeki önemli elemanları dikkati en çok çekecek şekilde yerleştirmek gerekir.

6-Tamamlama İlkesi

Bir olayın ya da eşyanın tümüne ilişkin çizgileri vermek yerine bir kısmını vermek yeterli olabilir.

7-Fonun Anlamlılığı İlkesi

Görsel yada işitsel olsun, öğretim materyali düzenlerken iletilmek istenen mesaja uygun olarak, figüre anlam katacak fonlara yer verilmesi gereklidir.

8-Kapalılık İlkesi

Şekiller belirgin olmalı, açık ve yarım bırakılmamalı. Özellikle iki boyutlu figürler için şekil tam yapılmalıdır.

9-Birleştiricilik İlkesi

Algılama birleştirici ve bütünleyicidir; birbiriyle benzerliği ve yakınlığı olan nesne ve olaylar ilişkili olarak algılanır ve daha iyi hatırlanır.

10-Değişmezlik İlkesi

Daha önceden bildiğimiz tanımış olduğumuz nesnelerin algılama işleminde çoğu özelliklerini sürdürmesi algısal değişmezliktir.

11-Derinlik İlkesi

Doğadaki varlıklar bize yakınsa gerçek ölçüleri ve renkleriyle görünürler. Aynı varlıklar bizden uzaklaştıkça, küçülür ve renkleri de soluyor hissini verir.

12-Yenilik İlkesi

Dikkat özellikle geçirilemeyen ve yarın geçmişteki yaşantılara zıt olan durumlara ve yeniye çekilir.”Yenilik” izlenmekte olan görüntüdeki elemanlara yeni bir eleman eklenmesi anlamına gelmektedir.

13-Basitlik İlkesi

Dikkat yöneltilirken bilinenle yenilik, basitlikle karışıklık, belirginlikle belirsizlik, arasında bir denge aranır.

14-Hedef Davranış İlkesi

Kullanılacak aracın öğrenciyi dersin hedeflerine ulaştırabilecek nitelikte olması gereklidir.

15-Öğrenciye Uygunluk İlkesi

Kullanılacak araç, öğrencilerin özelliklerine (yaş, zeka ve geçmiş yaşantıların düzenine) uygun olmalıdır

ÖĞRETİM MATERYALLERİ NEDEN ÖNEMLİDİR?

- Araç gereçler öğrenme işlemine katılan duyu sayısını artırarak daha fazla ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine yardımcı olurlar

A.Çoklu öğrenme ortamı sağlarlar

1. Okuma
2. İřitme
3. Görme
4. Hem görme hem iřitme
5. Söyleme
6. Yapma ve söyleme

B. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olurlar

- Öğretimde kullanılan araç ve gereç sayısı arttıka, her bir öğrencinin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına uygun bir ğretim kanalının bulunması ihtimali de artar

C. Dikkat ekerler

- Dikkat çekmek için yarışan tüm uyarıcılara karşın, öğrenenlerin amaçlanan mesaja odaklanmasını sağlamak ancak ilgi çekici uyarıcılar sunarak gerçekleştirilebilir

D. Soyut kavramları somutlaştırırlar

E. Zamandan tasarruf sağlarlar

- Bir resim bin kelimeye bedeldir

F. Güvenli gözlem yapma imkanı sağlarlar

- Video film, animasyon ve simülasyon gibi materyaller sayesinde sınıfa getirilmesi imkansız cisim, olgu, olay ve işlemlerin kolayca ve güvenle gözlemlenmesini ve incelenmesini sağlarlar.